

Heerlen

Raadsinformatiebrief

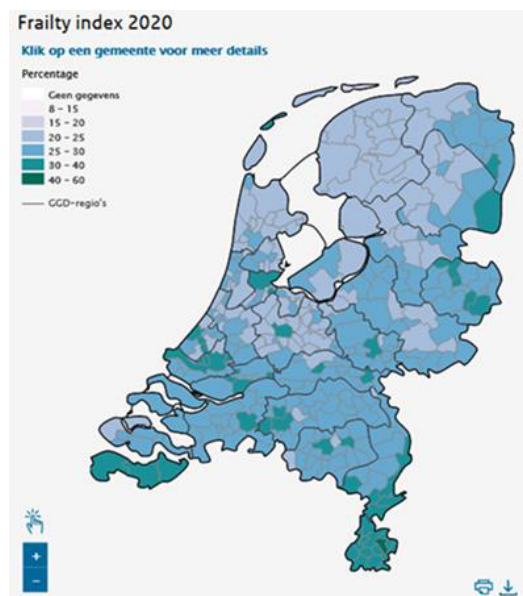
Heerlen,
26 juni 2025

Documentnummer
430541

Onderwerp
Aanpak Hittestress

Inleiding/aanleiding

Heerlen is één van de steden in Nederland die het hardst wordt getroffen door hittestress. Dit heeft te maken met de zuidelijke ligging. Ook zijn er relatief veel kwetsbare inwoners in onze stad. Heerlen scoort landelijk het hoogst op de zogenaamde broosheidsindex* (RIVM) dat door experts als belangrijkste voorspeller van hittestress wordt gezien. De aanpak van hitte heeft de afgelopen jaren onze topprioriteit. Hierbij hebben we zowel aandacht voor de hittestress **buitens- als binnenshuis** én de maatregelen die bewoners zelf kunnen nemen om minder last te hebben van de zomerse warmte (**gedrag**). We nemen u mee in onze aanpak om te komen hittebestendig Heerlen.

* Broosheid is een veelomvattend concept van sociale, fysieke, psychologische en omgevingsfactoren en verstoort het fysiologische evenwicht van een persoon. In de kaartweergave gaat het om ouderen van 65 jaar en ouder (bron: RIVM)

Hitte buitenshuis

We hebben de Heerlense buitenruimte laten analyseren als het gaat om hittebestendigheid. Denk bijvoorbeeld aan schaduw op belangrijke looproutes en zogenaamde koelte plekken. Dit hebben we gedaan aan de hand van de richtlijnen van de Hogeschool van Amsterdam die landelijk door veel gemeenten worden gehanteerd. Hieruit kwam naar voren dat Heerlen het goed doet, maar het kan natuurlijk altijd beter. Dit geldt met name voor particulier eigendom. We geven hier sinds 2020 invulling aan via de Heerlense Operatie Steenbreek. In onze aanpak ontvangen bewoners gratis tuinadvies en beplanting van de gemeente. We ontvangen hierbij veel dankbare reacties. Het aantal deelnemers neemt elk jaar toe.

Tegelijkertijd zetten we flinke stappen in de openbare ruimte. Uit eerder genoemde analyse op de hittebestendigheid zijn er 2 buurten geprioriteerd, waarbij we buurtvergroeningsplannen uitvoeren. Ook bij fysieke projecten in andere buurten heeft groen onze aandacht. We maken gebruik van natuurlijke momenten, zoals bij de herinrichting van wegen. Ook het centrum krijgt een steeds groenere uitstraling (rigoureuze vergroening). Maar ook kleine ingrepen, zoals het verwijderen van stoeptegels voor de aanleg van een geveltuintje dragen bij aan een klimaatbestendige stad.

Hitte binnenshuis

Uit landelijk onderzoek blijkt dat bewoners zeker 80 procent van de tijd in de woning doorbrengen. Uit onderzoek blijkt eveneens dat ouderen, mensen die hun gezondheid als slecht ervaren én mensen die moeite hebben met rondkomen extra kwetsbaar zijn. Zij brengen relatief nog meer tijd door in huis. De gevolgen van hittestress komen bovenop bestaande uitdagingen in buurten met sociale kwetsbaarheid, energiearmoede, slecht geïsoleerde woningen en een verstedelijkte omgeving (stedelijk hitte-eilandeffect). Dat vraagt om een gerichte en samenhangende aanpak.

Belangrijke leidraad in onze aanpak is de Handreiking hitte in de woning 3.0, waarbij de Gemeente Heerlen 2 keer in de landelijke begeleidingscommissie heeft gezeten. Om de hierin opgedane kennis in de praktijk te brengen, zijn we het gesprek aangegaan met alle Heerlense woningbouwcorporaties. Ook zij zien de urgentie in de aanpak van hitte in de woning. In het kader van de prestatieafspraken werken we samen aan een Plan van aanpak hitte in de (corporatie)woning. Hierbij zetten we in op verkoeling in de woning door technische maatregelen en het informeren van bewoners hoe ze hun woning koel kunnen houden. Niet in de laatste plaats zetten wij in op het vergroenen van de omgeving van de woning (tuin).

Momenteel zijn we in de afrondende fase van dit plan dat eind dit jaar gereed is. Het is de insteek dat we in gezamenlijkheid een systematiek opzetten om hitte in de woning aan te pakken op basis van de aanpak: gebied, gebouw en gedrag. Deze systematiek passen we vervolgens toe op een aantal pilots. Deze evalueren we in 2026, waarna hittebeleid wordt opgesteld. Hierin nemen we zowel de ervaringen van de pilots als van de gedragsaanpak mee.

Gedrag

We kregen veel signalen van de woningbouwcorporaties dat mensen vaak niet weten hoe ze met hittestress moeten omgaan of niet het juiste gedrag vertonen, omdat ze weerstand ervaren. Denk bijvoorbeeld aan het ventileren van de woning als het buiten koeler is dan binnen.

Het verminderen van hittestress vraagt dus om diepgaand inzicht in gedrag. Omdat er landelijk geen diepgaand gedragsonderzoek is gedaan, zijn wij als Heerlen zelf gestart met het uitvoeren van een gedragsonderzoek onder ouderen naar de ervaren hittestress in de woning. Dit onderzoek is vorig jaar uitgevoerd in een aantal wooncomplexen en grondgebonden woningen in samenwerking met de woningbouwcorporaties Vincio en Woonpunt door een gerenommeerd gedragsbureau.

Hierbij hebben we gevraagd hoe ouderen hittestress beleven, maar ook of ze juist ventileren, hun zonwering gebruiken en voldoende vocht tot zich nemen. Daarnaast is gevraagd welke weerstanden ouderen ervaren bij het uitvoeren van dit gedrag en welke zaken (motieven) voor hen belangrijk zijn.

Om de goede vragen te stellen, zijn eerst 56 deur aan deur interviews gehouden onder oudere huurders van genoemde corporaties. Vervolgens hebben 144 mensen een vragenlijst ingevuld. Deze aantallen zijn voldoende om gerichte conclusies te kunnen trekken. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek is met het gedragsbureau en in samenwerking met eerder genoemde partners een gedragsstrategie opgesteld. Dit vormt het fundament voor onze koepelcampagne: Hitte? Houd je hoofd koel!, die deze zomer van start gaat.

Samenvatting uitkomsten onderzoek

- ✓ Meer dan de helft van de respondenten heeft last van hitte (59%)
- ✓ 40 procent geeft aan moeite te hebben het huis koel te houden.
- ✓ Vier op de 10 geeft aan de hele dag door te ventileren.
- ✓ De overige helft houdt de hele dag de ramen /deuren dag en nacht dicht.
- ✓ Negen op de 10 mensen gebruikt de zonwering (gordijnen, rolluiken, zonnescherm) op de juiste manier. Uit de interviews blijkt wel dat bewoners vaak niet beschikken over buitenzonwering, welke veel effectiever is om de zo buiten te houden.
- ✓ De meest respondenten drinken te weinig en/of overschatten hun eigen vochtinname.

Campagne: Hitte? Houd je hoofd koel!

In deze campagne vragen we op een positieve en niet dwingende manier aandacht om hittestress tegen te gaan. De aanpak richt zich op vergroening en op maatregelen die bewoners zelf kunnen nemen om hittestress in huis te verminderen. Hierin gaan we in op het juiste gedrag, waarbij we bewoners handvatten bieden om dit te kunnen uitvoeren. Denk hierbij aan het vergroenen van hun tuin & het creëren van schaduw, het ventileren als het buiten is afgekoeld én het gebruik van zonwering. Belangrijk is het tonen van begrip, het geven van keuzemogelijkheden en het aanreiken van kleine aanpassingen in bestaande gewoonten die het gewenste gedrag makkelijker maken. Hierbij hebben we ook foldermateriaal gemaakt dat we o.a. verspreiden onder huurders van de Heerlense woningbouwcorporaties en aan de cliënten van Meander. Natuurlijk stellen we dit ook ter beschikking voor alle andere maatschappelijke organisaties en zorginstellingen (op aanvraag).

Ook hebben we standaardartikelen gemaakt voor de buurt- of ouderenorganisaties en de woningbouwcorporaties. Tenslotte brengen we ook onze boodschap via de sociale media, waarbij we vooral communiceren op 'natuurlijke momenten'. Dus tijdens warm zomerweer. Hierbij doen we ook een beroep op mensen om een beetje op elkaar te letten tijdens warme dagen. Daarnaast willen we met onze maatschappelijke partners deze zomer een aantal bijeenkomsten organiseren.

De campagne is dus niet alleen gericht op het informeren, maar ook op dialoog. Hierbij willen we er tegelijk iets leuks van maken, omdat een sympathieke boodschap meer effect heeft. Denk bijvoorbeeld aan een koffiemoment met voorlichting over hitte met vlaai, waarbij we bewoners een presentje meegeven en een folder met tips hoe ze het beste met de hitte kunnen omgaan. Zo combineren we het nuttige met het aangename én houden we het hoofd koel!

De ervaringen die we opdoen met de campagne landen in een Lokaal hitteplan dat dit jaar tot afronding komt.

Kernthema:

Wonen

Bijlagen

Geen

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Heerlen,

de burgemeester,

de secretaris a.i.,

drs. R. Wever

drs. R. van Wuijtswinkel